

Sociální zabezpečení

Mařit zákony znamená zbavovat se základní ochrany.

(Publilius Syrus)

Tato brožura vznikla během realizace projektu „Vytvoření středoškolského vzdělávacího programu pro občanskou kompetenci absolventů“.
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České republiky a rozpočtem hlavního města Prahy.

Obsah

Úvod	3
ÚVOD DO PROBLEMATIKY	3
VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	3
ŽIVOTNÍ MINIMUM	3
EXISTENČNÍ MINIMUM	4
SYSTÉM SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	4
Zdravotní pojištění	6
Sociální pojištění	6
NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ	6
1. NEMOCENSKÉ	6
2. OŠETŘOVNÉ	7
3. PENĚŽITÁ POMOC V MATERŠTVÍ	7
4. VYROVNÁVACÍ PŘÍSPĚVEK V TĚHOTENSTVÍ A MATERŠTVÍ	8
DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	8
1. STAROBNÍ DŮCHOD	8
2. PLNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD	9
3. ČÁSTEČNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD	9
4. VDOVSKÝ A VDOVECKÝ DŮCHOD	9
5. SIROTCÍ DŮCHOD	10
PŘÍSPĚVEK NA STÁTNÍ POLITIKU ZAMĚSTNANOSTI	10
1. PODPORA V NEZAMĚSTNANOSTI	10
Dávky státní sociální podpory	10
DÁVKY ZÁVISLÉ NA PŘÍJMU	11
1. PŘÍDAVEK NA DÍTĚ	11
2. SOCIÁLNÍ PŘÍPLATEK	11
3. PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ	11
4. PŘÍSPĚVEK NA ŠKOLNÍ POMŮCKY	12
DÁVKY NEZÁVISLÉ NA PŘÍJMU	12
1. RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK	12
2. DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE	12
3. PORODNÉ	12
4. POHŘEBNÉ	13
Pomoc v hmotné nouzi	13
1. PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ	13
2. DOPLATEK NA BYDLENÍ	14
3. MIMOŘÁDNÁ OKAMŽITÁ POMOC	14
Dávky sociální péče	14
1. DÁVKY PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ OBČANY	14
2. DÁVKY PRO OBČANY SOCIÁLNÍ NEPŘÍZPŮSOBENÉ	14
3. OSTATNÍ DÁVKY	14
4. BEZÚROČNÁ PŮJČKA	15
Příspěvek na péči	15
Další sociální pomoc	15
POMOC OSOBÁM OHROŽENÝM NÁSILÍM	15
SOCIÁLNÍ STIPENDIUM	15
DALŠÍ	15

Úvod

SOCIÁLNÍM ZABEZPEČENÍM v této brožůře myslíme podporu státu v různých situacích. Nárok na některou podporu má člověk z důvodu, že je občanem ČR (případně tu má trvalý pobyt či je příslušníkem některé ze zemí EU), na jinou proto, že si platí některé ze státem zřízených pojištění.

Stát musí zajistit každému občanovi přístup k informacím o sociálním zabezpečení.

Člověk bývá státem podpořen při tzv. sociálních událostech – nepříznivých životních situacích (viz níže).

Některé dávky mají ryze dočasný charakter, protože stát předpokládá zájem a úsilí osoby svoji obtížnou situaci řešit (např. podpora v nezaměstnanosti), některé jsou dlouhodobé, protože situaci již změnit nelze (např. starobní důchod).

Každá dávka má pak speciální podmínky, které je třeba splnit, aby na ni měl člověk nárok.

VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Sociální

- něco, co se týká společnosti
- něco, co směřuje ke zlepšení společenských podmínek
- něco, co zabezpečuje jedince ve společnosti

Sociální událost

- nepříznivá životní situace, kterou osoba nevládá sama – potřebuje pomoc. Bývá spojena se zdravotním stavem (nemoc), rodinou (mateřství, ztráta živitele), věkem (stárí, ztráta partnera), nezaměstnaností (nedaří se najít práci), chudobou (nemožnost si zajistit vyšší příjem vlastním přičiněním), nepřizpůsobením se většinové společnosti.

Sociální politika

- řízení společnosti vedoucí k zajištění potřebné životní úrovně obyvatel.

SSZ

- správa sociálního zabezpečení – úřad, který má na starosti důchodové, nemocenské pojištění, lékařskou posudkovou službu.

MPSV

- ministerstvo práce a sociálních věcí.

Podpůrčí doba

- doba, po kterou je poskytována dávka.

Vyměřovací (výpočtový) základ

- částka, ze které se vychází při určení výše dávky.

Nezaopatřené dítě (definice podle zák. o důchodovém pojištění, která se většinou užívá i pro jiné zákony - nutno vždy zkontrolovat):

Nezaopatřeným dítětem je člověk do 26 let, pokud

- se soustavně připravuje na budoucí povolání (studuje)
- nemůže studovat pro nemoc nebo úraz
- z důvodu dlouhodobého nepříznivého stavu není schopen vykonávat soustavnou výdělečnou činnost
- má ukončenou povinnou školní docházku, není mu ještě 18 let, nestuduje, je veden na úřadu práce a nemá nárok na podporu

ŽIVOTNÍ MINIMUM (ŽM)

ŽM upravuje zákon 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu. ŽM je minimální hranice peněžních příjmů, které nám mají zajistit výživu a ostatní základní osobní potřeby (nezahrnuje náklady na bydlení). Většinou se každý rok výše ŽM mění – určuje ji MPSV. Používá se pro výpočet výše různých dávek, kdy se např. porovnává příjem rodiny s jejím životním minimem.

Společně posuzované osoby

Všechny osoby, které společně bydlí a uhrazují náklady na své potřeby (pozor, pro jiné zákony je okruh společně posuzovaných osob trochu jiný). Rodina starobního důchodce se posuzuje vždy samostatně.

ŽM jednotlivce (tzn. že bydlí sám a o nikoho se nestará) - 3.126,- Kč

ŽM společně posuzovaných osob (včetně té, která o dávku žádá)

Pokud bydlíme ve více lidech v jedné domácnosti,

je jako první v pořadí posuzovaná nejstarší osoba, která není nezaopatřeným dítětem. Pokud spolu žijí pouze nezaopatřené děti, posuzuje se jako první v pořadí nejstarší nezaopatřené dítě. Ostatní osoby jsou posuzovány jako druhé a další v pořadí.

	není nezaopatřené dítě	je nezaopatřené dítě
První v pořadí – nejstarší (pouze jedna za všech SPO)	2.880,-	2.880,-
Druhá a další	2.600,-	x
Druhá a další 15 – 26 let	x	2.250,-
Druhá a další 6 – 15 let	x	1.960,-
Druhá a další 0 – 6 let	x	1.600,-

EXISTENČNÍ MINIMUM (EM)

EM upravuje zákon 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu. EM je minimální hranice příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb **na úrovni umožňující přežití** (nezahrnuje náklady na bydlení). Používá se pro výpočet výše dávek pro osoby v hmotné nouzi (viz příslušná kapitola).

Existenční minimum se nepoužívá pro nezaopatřené dítě, poživatele starobního důchodu, osoby plně invalidní a starší 65 let (užívá se ŽM).

Existenční minimum jakékoliv osoby - 2.020,- Kč.

SYSTÉM SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

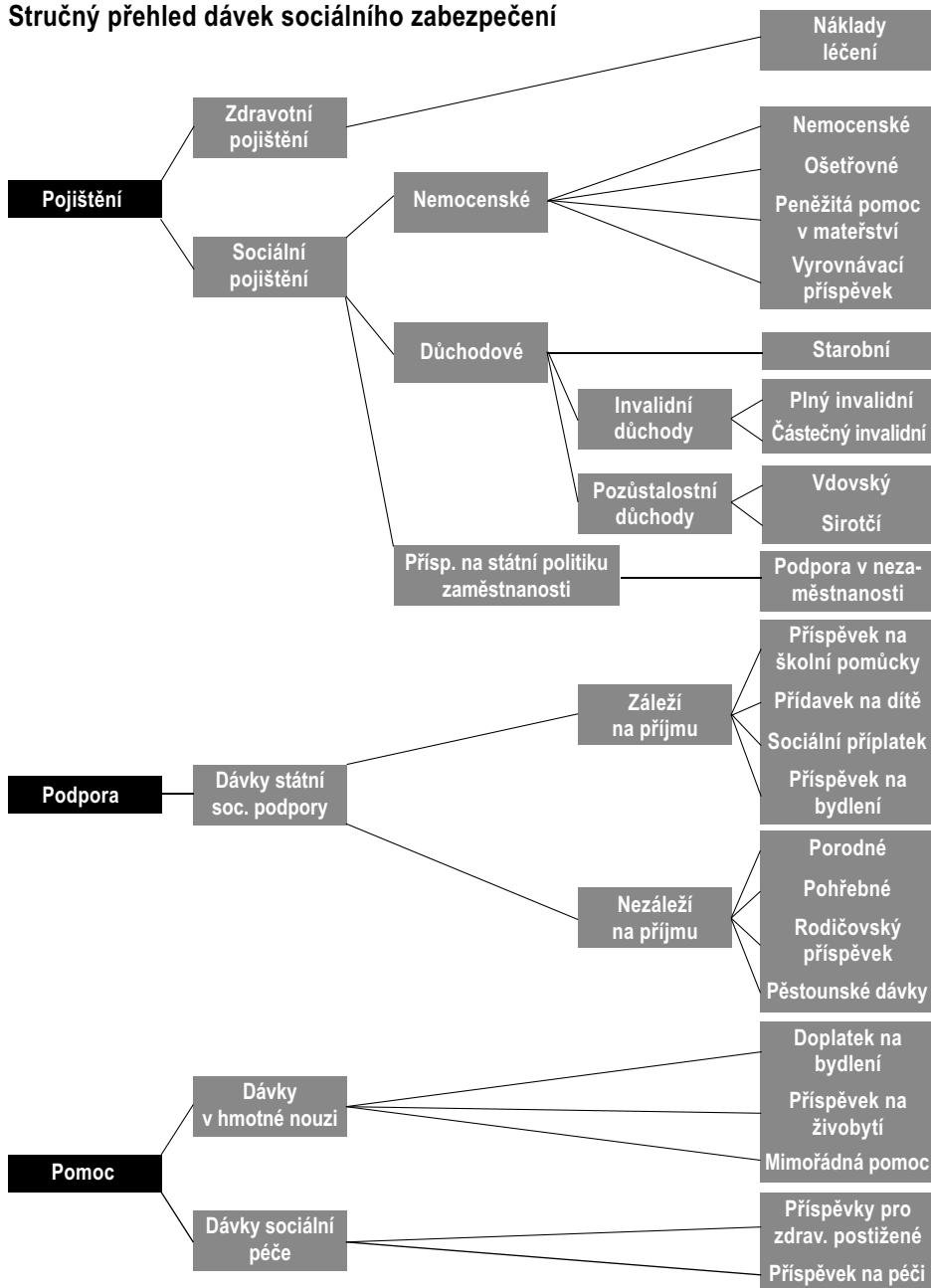
stojí na třech pilířích:

pojištění - zdravotní a sociální - je spravedlivé - pokud si pojištění platíme, můžeme z něj i čerpat

podpora - dávky státní sociální podpory - je solidární - při určitých zátěžových sociálních situacích jsme podpořeni státem

pomoc - pomoc v případech, když jsme v tíživé finanční situaci, kterou nemůžeme sami vyřešit.

Stručný přehled dávek sociálního zabezpečení

Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění (ZP) je upraveno zákonem 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění. ZP zajišťuje nárok na bezplatnou základní zdravotní péči. Pojištěny jsou všechny osoby, které mají v ČR trvalý pobyt, nebo zaměstnanci, jejichž zaměstnavatel má v ČR sídlo. Změny (např. nástup do zaměstnání) je nutno pojišťovně nahlásit do 8 dnů. Pokud si ZP neplatíme, či ho neplatí někdo za nás, **nevypadááme z registru**, ale narůstá nám dluh.

Plátcí pojistného:

- zároveň zaměstnanci a zaměstnavatelé (když je zaměstnání takového druhu, že zaměstnanci vznikne účast na nemocenském pojištění). Zaměstnavatel má povinnost posílat pojistné přímo na náš zdravotní účet. Částka, kterou hradí zaměstnanec, je zaměstnavatelem strhávána z hrubé mzdy.
- osoba samostatně výdělečně činná (pracuje na živnostenský list - o platbu ZP se musí starat sama)
- stát (za nezaopatřené děti, důchodce, příjemce rodičovského příspěvku, ženy na mateřské a rodičovské dovolené, uchazeče o zaměstnání (vedené na úřadu práce), osoby ve vězení a další... toto postavení je třeba nahlásit na pojišťovně)
- ostatní osoby, pokud nespádají do výše uvedených skupin (ženy v domácnosti, které nepečují o děti, nezaměstnaní nepříhlášení na ÚP – o platbu ZP se musí starat sami)

Výše pojistného - 13,5 % z vyměřovacího základu. Pro zaměstnance je vyměřovacím základem hrubá mzda. 4,5 % se strhává zaměstnanci z hrubé mzdy, 9 % platí zaměstnavatel (jsou to jeho náklady na mzdu zaměstnance). Pojistné je **příjemem** zdravotní pojišťovny. Úhradu zdravotní péče si pak s pojišťovnou vyřizuje sám lékař (ošetření) nebo lékárník (úhrada léku).

Pojišťovnu můžeme měnit 1 x za 12 měsíců, ale

vždy k počátku I. dne kalendářního čtvrtletí. **Lékaře** můžeme měnit každé 3 měsíce.

Sociální pojištění

Sociální pojištění je upraveno zákonem 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Zahrnuje **nemocenské pojištění**, **důchodové pojištění** a náklady **státní politiky zaměstnanosti**.

Pojistné je **příjmem** do státního rozpočtu.

Plátcí pojistného

- zaměstnavatelé a zaměstnanci (ne však u dohody o provedení práce)
- osoby samostatně výdělečně činné (dále OSVČ - za určitých podmínek)
- osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění
- zahraniční zaměstnanci dobrovolně účastní nemocenského pojištění

Výše pojistného - různá (u zaměstnanců cca 35 % vyměř. základu, 9 % se strhává zaměstnanci z hrubé mzdy, 26 % platí zaměstnavatel, jsou to jeho náklady na mzdu zaměstnance) viz § 5 – 7.

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

Nemocenské pojištění (NP) je upraveno zákonem 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění (s účinností od 1. 1. 2008). NP nahrazuje ušlý příjem pojištěnce. Studenti mohou být nemocensky pojištěni pouze v době zaměstnání o školních prázdninách.

Pojištění OSVČ - dobrovolné

Pojištění zaměstnanců - povinné, pokud zaměstnání trvalo nebo mělo trvat alespoň 15 kalendářních dnů a člověk si vydělá alespoň tzv. rozhodnou částku (§ 6 - nyní 1.500,- Kč) měsíčně. Platbu pojistného zajišťuje zaměstnavatel. Pojištění trvá po dobu zaměstnání a 14 kalendářních dnů od zániku pojištění (tzv. ochranná lhůta). Pojištění se neplatí při dohodě o provedení práce.

Dávky nemocenského pojištění - nárok na jejich

přiznání je pouze v době, kdy je člověk pojištěn, nebo v ochranné lhůtě.

1. NEMOCENSKÉ

Je to náhrada příjmu při dočasné pracovní neschopnosti (při nemoci, úrazu, karanténě), jestliže neschopnost trvá déle než 14 kalendářních dnů. Prvních 14 dní hradí ušlou mzdu zaměstnavatel, ale pouze za pracovní dny - viz Zákoník práce; OSVČ prvních 14 dní nedostává nic).

Další podmínky nároku:

- v době začátku pracovní neschopnosti je člověk pojištěn (je zaměstnán nebo je v ochranné lhůtě)
- OSVČ se buď přihlásila k nemocenskému pojištění do 8 dnů od zahájení své činnosti a nebo je už nemocensky pojištěná 3 měsíce
- neschopnost nebyla způsobena úmyslně

Podpůrčí doba

Po dobu pracovní neschopnosti, maximálně 380 kalendářních dnů (výjimečně je možno déle), důchodci max. 70 dnů. Studentům o prázdninách většinou končí podpůrčí doba dnem ukončení zaměstnání.

Výše dávky - 69 % denního vyměřovacího základu (přibližně denní průměrné mzdy)/ kalendářní den

Snížení dávky o polovinu - neschopnost byla způsobena rvačkou, pod vlivem návykových látek, při úmyslném trestném činu či přestupku.

Odnětí nebo snížení dávky - při nedodržení léčebného režimu

2. OŠETŘOVNÉ

Nemá nárok - OSVČ, zaměstnanci na dohodu o pracovní činnosti, studenti v době zaměstnání o školních prázdninách a další...

Podmínky nároku

ošetřování člena domácnosti, ošetřování dítěte mladšího 10 let (pokud ošetřuje dítě rodič, nemusí vést spol.domácnost) nebo péče o dítě do 10 let, když je

zavřená škola, školka. Dávka se přiznává jen jednou pro jednu nemoc. Je možné, aby se osoby, které ošetřují, jedenkrát při ošetřování vystřídal. Tedy nelze vystřídat u jedné nemoci dítěte postupně matku, otce, dědečka, babičku, ale jen dvě z těchto osob. Jestliže nemoc trvá déle, čerpá zaměstnanec neplacené volno. Počet dávek ošetřovného za rok není omezen.

Podpůrčí doba

- 9 kalendářních dnů
- 16 kalendářních dnů, jde-li o osamělého zaměstnance

Výše dávky - 65 % denního vyměřovacího základu (přibližně denní průměrné mzdy)/ kalendářní den

3. PENĚŽITÁ POMOC V MATĚŘSTVÍ

Podmínky nároku

Osoba je

- pojištěná žena, která dítě porodila - účast na pojištění v době počátku čerpání dávky (nejdříve 8 týdnů před porodem)
 - pojištěnec, který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů
 - pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož matka zemřela
 - pojištěnec (otec dítěte nebo manžel), který pečuje o dítě z důvodu dlouhodobé nemoci matky nebo pokud se na tom s matkou dohodnou (dohoda je možná po 6. týdnu od porodu)
 - pojištěnec nahrazující péči rodičů z rozhodnutí úřadu
- Další podmínka

účast na pojištění alespoň 270 kalendářních dní v posledních dvou letech (OSVČ z toho alespoň 180 dní v posledním roce).

Podpůrčí doba

- žena, která porodila - 1 dítě - 28 týdnů, dvojčata (a více) - 37 týdnů
- 22 týdnů pro ostatní pojištěnce, při dvou a více dětech - 31 týdnů

Výše dávky - 70 % denního vyměřovacího základu (přibližně denní průměrné mzdy)/ kalendářní den

4. VYROVNÁVACÍ PŘÍSPĚVEK V TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ

Doplatek mzdy do původní výše, když žena z důvodů těhotenství či mateřství musí být převedena na méně placenou práci.

Nemá nárok - OSVČ, zaměstnankyně na dohodu o prac. činnosti, studentky v době zaměstnání o školních prázdninách, a další...

Podmínky nároku

převedení na méně placenou práci (ne kratší úvazek) z toho důvodu, že původní práce je **zákonem zakázána** ženám těhotným, v době do devíti měsíců po porodu nebo kojícím .

Podpůrčí doba - ode dne převedení na jinou práci do počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu (pak žena nastupuje mateřskou dovolenou).

Výše dávky - rozdíl mezi původním denním vyměřovacím základem a novou denní průměrnou mzdou.

(5r.), započítává se do pojištění doba 2004-2006 a 2008-2010 - celkem 6 let)

- uchazeči o zaměstnání vedení na úřadu práce
- vždy, když mají nárok na podporu a celkem tři roky za dobu, kdy jim podpora nenáleží
- OSVČ od 15 let po ukončení povinné školní docházky, pokud jejich výdělečná činnost je hlavní a ne vedlejší
- osoby pečující o dítě ve věku do 4 let
- osoby pobírající plný invalidní důchod
- osoby dobrovolně platící důchodové pojištění (např. ženy v domácnosti, nepečující o malé děti, pokud chtějí mít potřebnou dobu pojištění pro případné důchody)
- a další (§ 5 zákona)

Důchodový věk

	2006	2013	
ŽENY	61	63	zvyšování o 4 měsíce za rok
MUŽI	62	63	zvyšování o 2 měsíce za rok

V dalších letech stále 63 let.

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Důchodové pojištění je upraveno zákonem 155/1995 Sb., o důchodovém zabezpečení. V ČR je tzv. průběžný státní důchodový systém - současní plátcí pojištění hradí důchody současným příjemcům.

Naše společnost ale stárne, snižuje se počet pracujících na jednoho důchodce a hrozí, že na důchody nebudou v budoucnu peníze. Bude tedy brzy nutná reforma důchodového systému.

Žadosti o důchod se podávají na okresní SSZ.

Pojištění jsou

- zaměstnanci (ne na dohodu o provedení práce)
- studenti do 18 let, po 18. roce pouze prvních šest let studia (může být i přerušováno, tzn. že pokud jakékoliv denní studium po 18. roce trvalo např. v letech 2004 - 2006 (3r.) a 2008 - 2012

1. STAROBNÍ DŮCHOD

Podmínky nároku - osoba musí být celkem 25 let pojištěná a musí mít potřebný důchodový věk nebo být celkem 15 let pojištěná a dosáhnout 65 let věku. Předčasný starobní důchod - celkem 25 let pojištění a tři roky do důchodového věku.

Snižování důchodového věku u žen podle počtu vychovaných dětí

- 1 dítě - o 1 rok
- 2 děti - o 2 roky
- 3 - 4 děti - o 3 roky
- 5 a více - o 4 roky

Výše důchodu - součet základní a procentní výměry

Základní výměra - 1.570,- Kč měsíčně - pevná částka pro každého

Procentní výměra - za každý celý rok pojištění 1,5 % výpočtového základu měsíčně, nejméně 770,- Kč

Přivýdělek k důchodu - je možný. Pracovní smlouva však smí být jen na dobu určitou – jeden rok, ale může být opakovaně prodlužována. Důchodce může být OSVČ - bez omezení. Předčasný důchod se při příjmu z výdělečné činnosti nevypláci.

2. PLNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD

Podmínky nároku - přiznání plné invalidity a potřebná doba pojištění nebo plná invalidita následkem pracovního úrazu (pak se nezkoumá potřebná doba pojištění).

Plná invalidita - (určuje lékař příslušné SSZ podle platných vyhlášek) je přiznána, pokud:

- a) nastal pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti o 66 % (oproti zdravému jedinci), nebo
- b) člověk má schopnost vykonávat soustavnou výdělečnou činnost jen za mimořádných podmínek

Potřebná doba pojištění

věk žadatele do 20 let - méně než 1 rok

20 – 22 let - 1 rok

22 – 24 let - 2 roky

24 – 26 let - 3 roky

26 – 28 let - 4 roky

nad 28 let - 5 let

Zjišťuje se z období před vznikem plné invalidity, u žadatele staršího 28 let za posledních 10 let (pozor na splnění podmínky u osob v domácnosti!).

Potřebná doba pojištění se nepožaduje u pracovního úrazu a když plná invalidita vznikla před 18. rokem věku.

Výše důchodu - součet základní a procentní výměry. Základní výměra - 1.570 Kč měsíčně – pevná částka pro každého.

Procentní výměra - za každý celý rok pojištění 1,5% výpočtového základu měsíčně (do let pojištění se započítává i tzv. dopočtová doba – doba, která uplyne od vzniku plné invalidity do dosažení důchodového věku).

Přivýdělek k důchodu - je možný vždy. Výkon určité práce (ne dosažený příjem) by ovšem mohl vést lékaře k přehodnocení existence plné invalidity.

3. ČÁSTEČNÝ INVALIDNÍ DŮCHOD

Podmínky nároku - přiznání částečné invalidity a splnění potřebné doby pojištění nebo částečná invalidita následkem pracovního úrazu (pak se nezkoumá potřebná doba pojištění).

Částečná invalidita - (určuje lékař příslušné SSZ podle platných vyhlášek) je přiznána, pokud:

- a) nastal pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti o 33 % (oproti zdravému jedinci), nebo
- b) zdravotní stav člověka značně ztěžuje jeho obecné životní podmínky

Potřebná doba pojištění - jako u plného invalidního důchodu.

Výše důchodu - součet základní a procentní výměry.

Základní výměra - 1.570 Kč měsíčně - pevná částka pro každého.

Procentní výměra - za každý celý rok pojištění 0,75 % výpočtového základu měsíčně. Do let pojištění se započítává i tzv. dopočtová doba (doba, která uplyne od vzniku část. invalidity do dosažení důchodového věku)

Přivýdělek k důchodu - z výdělečné činnosti je možný vždy. Výkon určité práce (ne dosažený příjem) by ovšem mohl vést lékaře k přehodnocení existence částečné invalidity.

4. VDOVSKÝ A VDOVECKÝ DŮCHOD

Podmínky nároku

- zemřelý manžel dostával starobní, plný invalidní nebo částečný invalidní důchod
- nebo zemřelý splnil ke dni smrti dobu pojištění pro vznik plného invalidního důchodu nebo podmínky pro starobní důchod
- nebo zemřel na následky pracovního úrazu

Délka pobírání - 1 rok

Delší doba pobírání v případě, že pozůstalý manžel

- pečuje o nezaopatřené dítě
- pečuje o dítě nebo rodiče (své či manželovy) závis-

lé na péči jiné osoby (II. – IV. stupeň závislosti)

- je plně invalidní
- dosáhl věku 55 let – žena, 58 let – muž

Nárok vzniká i splní-li se některá z podmínek delšího pobírání do 5 let od zániku nároku.

Nárok zaniká

- uzavřením nového manželství (vdova - vdovec dostane navíc 12 splátek důchodu)
- dnem právní moci rozhodnutí soudu o úmyslném způsobení smrti manžela pozůstalým manželem

Výše důchodu - součet základní a procentní výměry
Základní výměra - 1.570,- Kč měsíčně – pevná částka pro každého

Procentní výměra - 50% procentní výměry starobní nebo invalidního důchodu zeměděleho

5. SIROTCÍ DŮCHOD

Nárok má nezaopatřené dítě. Nárok je po každém z rodičů, ne po pěstunech.

Podmínky nároku

- zemřel rodič, osvojitel nebo osoba, na kterou je nezaopatřené dítě odkázáno výživou
- zemřelý dostával starobní, plný invalidní nebo částečný invalidní důchod
- nebo zemřelý splnil ke dni smrti dobu pojištění pro vznik plného invalidního důchodu nebo podmínky pro starobní důchod
- nebo zemřel na následky pracovního úrazu

Nárok zaniká

- osvojením
- dnem právní moci rozhodnutí soudu o úmyslném způsobení smrti rodiče sirotkem

Výše důchodu - součet základní a procentní výměry
Základní výměra - 1.570,- Kč měsíčně – pevná částka pro každého

Procentní výměra - 40% procentní výměry starobní nebo invalidního důchodu zeměděleho

Souběh důchodů

- pokud je splněn současně nárok pro starobní, plný invalidní či částečný invalidní důchod, je možné pobírat jen jeden z nich – ten nejvyšší (pokud důchodce sám nezvolí jiný)
- pokud je splněn nárok na jeden z výše uvedených tří důchodů a zároveň nárok na vdovský či sirotčí, vyplácí se plně ten vyšší, další jen polovinou procentní výměry (u toho dalšího se nevyplácí základní výměra)
- pokud je splněn nárok na dva sirotčí důchody, vyplácí se ten vyšší, druhý pouze procentní výměrou

PŘÍSPĚVEK NA STÁTNÍ POLITIKU ZAMĚSTNANOSTI

Je placen zaměstnavateli, zaměstnanci a OSVČ při platbě důchodového pojištění.

1. PODPORA V NEZAMĚSTNANOSTI

Uvedeno v brožuře Pracovní právo.

Dávky státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory upravuje zákon 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře. Náklady na podporu hra- dí stát ze svého rozpočtu. O dávky se žádá na úřadu práce (v Praze na úřadu městské části) na předepsa- ných formuláři. Je nutné dát souhlas s možností ověřit uvedené údaje. Proti rozhodnutí o tom, že dávku člověk nedostane (nebo proti výši přiznané dávky), je možné se odvolat. Poučení o odvolání je uvedeno na rozhodnutí. Když úřad dávku nepřizná a podmínky v rodině se změní, může se podat žádost znovu. Všechny státní orgány, fyzické i právnické osoby mají za povinnost sdělit bez- platně údaje potřebné pro přiznání dávky.

Podmínky nároku – trvalý pobyt v ČR, u cizinců ale- spoň 1 rok (kromě v ČR narozených dětí), žadatelé o azyl nárok na dávky nemají.

DÁVKY POSKYTOVANÉ V ZÁVISLOSTI NA VÝŠÍ PŘÍJMU

Příjem je měsíční průměr příjmů rodiny (součet průměrných příjmů společně posuzovaných osob).

Patří do něj např. čisté příjmy ze zaměstnání, z podnikání, z pronájmů, výživné, nemocenské, důchod, podpora v nezaměstnanosti, opakované dávky soc. podpory a další.

Nepatří do něj např. jednorázové dávky státní soc. podpory a příjem nezaopatřeného dítěte za červenec a srpen. Nezaopatřeným dítětem pro tento zákon nemůže být ta osoba, která pobírá plný invalidní důchod.

Rozhodné období - období, za které se zjišťuje příjem
Rodina = oprávněná osoba (ta, která má nárok na dávku)

+ společně posuzované osoby (osoby, které spolu žijí a uhrazují společně náklady na své potřeby – nezaopatřené děti, rodiče, manžel, registrovaný partner, druh, a další. U některých se podmínka vedení společné domácnosti považuje za splněnou vždy, u některých je třeba to prohlásit. Pozor, jiný okruh společně posuzovaných osob je u přídatku na bydlení).

1. PŘÍDAVEK NA DÍTĚ

Nárok má nezaopatřené dítě (v době nezletilosti je příjemcem dávky rodič), pokud příjem rodiny nebyl vyšší než 4 násobek ŽM rodiny. Vyplácí se každý měsíc.

Rozhodné období - jeden rok

pro nárok v období	příjem se prokazuje za rok
1.10.2006 - 30.9.2007	2005
1.10.2007 - 30.9.2008	2006
1.10.2008 - 30.9.2009	2007 atd.

Rozhodný příjem rodiny	výše přídatku - název výměry
------------------------	------------------------------

4 – 2,4 x ŽM rodiny	ŽM dítěte x 0,16 - snížená výměra
2,4 – 1,5 x ŽM rodiny	ŽM dítěte x 0,31 - základní výměra
méně než 1,5 x ŽM rodiny	ŽM dítěte x 0,36 - zvýšená výměra

Možno vyplatit zpětně 3 měsíce.

2. SOCIÁLNÍ PŘÍPLATEK

Nárok má rodič pečující alespoň o jedno nezaopatřené dítě, je-li rozhodný příjem rodiny nižší než ŽM rodiny x 2,20. Vyplácí se každý měsíc.

Rozhodné období - předchozí kalendářní čtvrtletí.

Výše příplatku

$$\text{ŽM dítěte} = \frac{\text{částka ŽM dítěte} \times \text{rozhodný příjem rodiny}}{\text{ŽM rodiny} \times 2,20}$$

Pokud rodina nedosahuje příjmu alespoň ŽM rodiny, ve vzorci se použije jako rozhodný příjem ŽM rodiny (bez případného zvýšení).

Zvýšení ŽM nezaopatřeného dítěte - dlouhodobě těžce zdravotně postižené – 3,00 x, dlouhodobě zdravotně postižené – 2,67 x, dvojčata (a více) do tří let věku – 1,22 x, denní SŠ a prezenční VŠ studium – 1,20 x.

Zvýšení ŽM nezaopatřeného dítěte i rodiny - oba rodiče dlouhodobě těžce zdravotně postižení – 1,35 x, osamělý rodič dlouhodobě těžce zdravotně postižený – 1,30 x, jeden z rodičů dlouhodobě těžce zdravotně postižený – 1,05 x, osamělý rodič – 1,17 x.

Možno vyplatit zpětně 3 měsíce

3. PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ

Nárok má vlastník nebo nájemce (ne podnájemce) bytu, pokud je v bytě hlášen k trvalému pobytu. Vyplácí se každý měsíc.

Společně posuzovanými osobami jsou všechny, které mají v bytě trvalé bydliště, bez ohledu na vede-

ní společné domácnosti

Podmínky nároku

Pokud příjem rodiny x 0,30 (v Praze 0,35) je nižší než náklady na bydlení

a zároveň příjem rodiny x 0,30 (v Praze 0,35) je nižší než normativní náklady

Výše příspěvku = rozdíl mezi

- rozhodným příjmem rodiny (za nejnižší rozhodný příjem rodiny se bere ŽM rodiny) x 0,30 (v Praze 0,35) a
- náklady na bydlení (maximálně normativními náklady)

Náklady na bydlení

- nájemní byty - nájemné a služby, náklady na elektřinu, plyn, vodné, stočné, odpady, vytápění
- družstevní byty a byty v osobním vlastnictví - výše nákladů (místo nájemného a služeb je výše určena zákonem § 25 odst.1b - podle počtu osob v domácnosti), náklady na elektřinu, plyn, vodné, stočné, odpady, vytápění.

Jestliže se topí v bytě pevnými palivy (dřevo, uhlí), je částka nákladů na vytápění také daná pevně zákonem (§ 25 odst.1c).

Normativní náklady

Jejich výše je určena zákonem podle typu bytu (nájemní, osobní, družstevní), počtu osob v domácnosti a velikosti obce (viz tabulky v § 26).

Údaje dané zákonem aktualizuje vláda nařízením vždy k 1. lednu.

Rozhodné období - předcházející kalendářní čtvrtletí.

Možno **vyplatit zpětně** 3 měsíce

4. PŘÍSPĚVEK NA ŠKOLNÍ POMŮCKY

Nárok má dítě po zápisu do školy, jestliže pobírá příspěvek na dítě. Nárok vzniká k 1.6., vyplácí se v roce, kdy dítě nastoupí do 1.třídy. Je to jednorázová dávka.

Výše příspěvku - 1.000,- Kč

Možno **vyplatit zpětně** 1 rok.

DÁVKY NEZÁVISLÉ NA PŘÍJMU

1. RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK

Nárok má rodič, který po celý kalendářní měsíc pečuje alespoň o jedno dítě do 4 let věku (do 7, je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené). Dítě do 3 let může navštěvovat nějaké zařízení 5 dní v měsíci, dítě 3 – 4 roky 4 hodiny denně. Příspěvek náleží jen jednou, i když je v rodině víc dětí do 4 let. Vyplácí se každý měsíc.

Příspěvek nenáleží, když

- dítě má přiznaný příspěvek na péči II. a vyššího stupně
- jeden z rodičů pobírá peněžitou pomoc v mateřství

Výše příspěvku

40 % průměrné mzdy v ČR z období před dvěma lety (částku vyhláší MPSV). V roce 2007 je výše příspěvku 7.582,- Kč/měsíc.

Možno **vyplatit zpětně** 3 měsíce

2. DÁVKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

(pěstounství - viz Zákon o rodině)

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- odměna pěstouna
- příspěvek při převzetí dítěte
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla

3. PORODNÉ

Nárok má žena, která dítě porodila.

Pokud žena zemřela, aniž bylo porodné vyplaceno, má nárok otec dítěte. Nárok má také osoba, která dítě do 1 roku věku převzala do trvalé péče. Je to jednorázová dávka.

Výše porodného

- porod jednoho dítěte - 11,10 x ŽM dítěte (v r. 2007 je to 17.760,- Kč)
- porod více dětí - 16,60 x součet ŽM dětí (v r. 2007 je to 26.560,- x počet dětí)

Možno **vyplatit zpětně** 1 rok

4. POHŘEBNÉ

Nárok má osoba, která vypravila pohřeb. Je to jednorázová dávka.

Výše pohřebného - 5.000,- Kč

Možno vyplatit zpětně 1 rok

Pomoc v hmotné nouzi

Pomoc v hmotné nouzi je upravena zákonem 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi. Stát hradí dávky ze svého rozpočtu, jehož příjmy jsou složeny z daní produktivních právnických a fyzických osob. Je to princip sociální solidarity zprostředkovaný státem.

Je nutný souhlas všech osob s ověřováním údajů. O dávky se žádá na pověřeném obecním úřadě v místě trvalého bydliště.

O dávku není možné zažádat pro období před dnem podání žádosti.

Společně posuzované osoby - všechny osoby, které společně bydlí a společně uhrazují náklady na své potřeby. U doplatku na bydlení - všechny osoby, které jsou hlášeny k trvalému bydlišti, bez ohledu na vedení spol. domácnosti.

Příjem - nezapočítává se vždy celý reálný příjem!
- viz § 9

Osoba je v hmotné nouzi, pokud

- příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (skutečné náklady na bydlení, max. 30 %, v Praze 35 % příjmu) nedosahuje částky na živobytí a není možné si zvýšit příjem vlastním přičiněním
- příjem dosahuje částky na živobytí (nebo spolu s příspěvkem na živobytí), ale nepostačuje k úhradě odůvodněných nákladů na bydlení (nájem, služby, energie)

- osobě hrozí vážná újma na zdraví

Osoba může být v hmotné nouzi i v jiných případech, záleží na posouzení orgánu pomoci v hmotné nouzi

Osoba není v hmotné nouzi, pokud

- není přihlášená na úřadu práce (a není zaměstnaná ani není OSVČ)
- je vedena na úřadu práce více než 12 měsíců, nemá nárok na podporu a odmítla krátkodobé zaměstnání nebo veřejně prospěšné práce
- nechce si zvýšit příjem vlastním přičiněním (uplacením nároků, prodejem majetku)
- je OSVČ, nepřihlásila se k nemocenskému pojištění a proto se ocitla v hmotné nouzi (= kdyby byla přihlášená, měla by v posuzovaném období nárok na dávky z nemocenského pojištění) a další (§ 3)

Částka na živobytí

- pro nezaopatřené dítě = jeho životní minimum
- pro osobu, u které se nezkoumá snaha zvýšit si příjem vlastní prací (důchodci, rodiče malých dětí a další) = existenční minimum + polovička rozdílů mezi životním a existenčním minimem
- pro ostatní = existenční minimum

Částka na živobytí může být zvýšena - za splnění určitých podmínek (snaha o sehnání zaměstnání, využití majetku, apod. - § 25 - 31).

Součástí příspěvku na živobytí může být i **částka na výživné**, které povinná osoba neplatí na dítě déle než tři měsíce. Výše částky - maximálně ŽM dítěte.

1. PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ

Má nárok osoba v hmotné nouzi (**pouze jedna** ze společně posuzovaných osob), pokud její příjem a příjem společně posuzovaných osob nedosahuje částky na živobytí. Jejich příjem nesmí být za poslední 3 měsíce vyšší než 3 x ŽM. Poskytuje se v peněžité nebo věcné formě.

Výše dávky

Rozdíl mezi částkou na živobytí a příjmem sníženým

o přiměřené náklady na bydlení (přiměřené náklady = příjem x 0,30, v Praze 0,35).

2. DOPLATEK NA BYDLENÍ

Nárok má vlastník nebo nájemce bytu (**pouze jedna** osoba, i když je majitelů nebo nájemců víc) přihlášený v bytě k trvalému bydlišti, jestliže po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení je jeho příjem (příjem společně posuzovaných osob) nižší než částka (součet částek) na živobytí. Příjem nesmí být za poslední 3 měsíce vyšší než 3 x ŽM (společně posuzovaných osob).

Společně posuzované osoby - ty, které mají v bytě trvalé bydliště. Dávka se poskytuje pouze v peněžní formě.

Další podmínky

- získání nároku na příspěvek na živobytí
- nárok na příspěvek na bydlení z dávek státní sociální podpory

Výše doplatku - § 35

3. MIMOŘÁDNÁ OKAMŽITÁ POMOC

Poskytuje se v peněžité nebo věcné formě.

Nárok má

- osoba, která není v hmotné nouzi, ale hrozí jí vážná újma na zdraví
- je uznána mimořádně jako osoba v hmotné nouzi
 - potřebuje uhradit mimořádné náklady z důvodu živelné pohromy, nedostatku prostředků na základní vybavení domácnosti, poplatky za doklady.....
- je uznána mimořádně jako osoba v hmotné nouzi - je ohrožena sociálním vyloučením (propuštění z výkonu trestu, osoby bez přístřeší,...)

Výše pomoci - různá podle důvodu a potřeby, u osob ohrožených sociálním vyloučením maximálně 1.000,- Kč.

Dávky sociální péče

Dávky sociální péče jsou upraveny zákonem 100/19880 Sb. o sociálním zabezpečení a 182/1991 Sb., kterým se zákon provádí. O dávky se může žádat od věku 16 let na obecním úřadě. Náklady hradí stát ze svého rozpočtu.

1. DÁVKY PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ OBČANY

Výhody I.stupně

- těžké zdravotní postižení - průkaz TP

Výhody II.stupně

- zvlášť těžké zdravotní postižení - průkaz ZTP

Výhody III.stupně

- zvlášť těžké zdravotní postižení s potřebou průvodce
- průkaz ZTP/P.

O průkaz se žádá na OÚ.

Zdravotní stav posuzuje okresní správa sociálního zabezpečení.

Dávky:

- jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek
- příspěvek na úpravu bytu
- příspěvek na zakoupení, celkovou opravu a zvláštní úpravu motorového vozidla
- příspěvek na provoz motorového vozidla a další

2. DÁVKY PRO OBČANY SOCIÁLNĚ NEPŘÍZPŮSOBENÉ

(propuštěné z vězení, drogově závislé,...). Peněžitá nebo věcná dávka do 1.000,- Kč.

3. OSTATNÍ DÁVKY

- peněžité a věcné dávky rodičům nezaopatřených dětí, těhotným ženám a nezaopatřeným dětem - peněžitá dávka do 15.000,- Kč, věcná dávka do hodnoty 8.000,- Kč
- příspěvek na pořízení základního vybavení dítěte

a příspěvek při uzavření manželství - pouze pro pěstounskou péči

- peněžitý příspěvek na úhradu za užívání bytu nezaopatřeného osiřelého dítěte
- příspěvek na rekreaci dětí důchodce

4. BEZÚROČNÁ PŮJČKA

Osobám, které jsou v nepříznivé životní situaci a nemožnou získat půjčku jinak – do 20.000,- Kč, jestliže se zaváže splatit ji do 5 let. Není na ni nárok, záleží na možnostech a zvážení úřadu.

Příspěvek na péči

Příspěvek na péči je upraven zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Náklady hradí stát ze svého rozpočtu. Žádá osoba, která péči potřebuje (nebo její právní zástupce) u obecního úřadu s rozšířenou působností. V žádosti musí být uvedena osoba (organizace), která bude péči poskytovat.

Podmínky nároku

- trvalý pobyt v ČR
- věk osoby více než 1 rok
- nutnost pomoci jiné fyzické osoby z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu

Stupeň závislosti a výše příspěvku

- I. lehká závislost - nutná pomoc při více než 12 úkonech, do 18 let při více než 5 úkonech (úkony jsou vyjmenovány v § 9, např. koupání, příprava jídla...) - příspěvek 2.000,- Kč (do 18 let 3.000,- Kč)/měsíc
- II. středně těžká – nutná pomoc při více než 18 úkonech, do 18 let více než 10 úkonech - 4.000,- Kč (5.000,- Kč)/měsíc
- III. těžká - nutná pomoc při více než 24 úkonech, do 18 let více než 15 úkonech – 8.000,- Kč (9.000,- Kč)/měsíc
- IV. úplná - nutná pomoc při více než 30 úkonech, do 18 let více než 20 úkonech - 11.000,- Kč (11.000,- Kč)/měsíc

Další sociální pomoc

POMOC OSOBÁM OHROŽENÝM NÁSILÍM

Pomoc osobám, které jsou ohroženy násilím, upravuje zákon 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení. Spadají do něj případy násilí ze strany osob blízkých nebo žijících v jednom bytě nebo domě. Pomoc v intervenčních centrech - okamžitá ambulantní nebo azylová pomoc psychologická a sociální. Následná pomoc lékařská, právní, psychologická a sociální.

Intervenční centra plní také koordinační úlohu mezi zúčastněnými institucemi (policie, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obec, nestátní organizace...).

Při rozhodnutí policie o vykazání násilníka ze společného obydlí (podle § 21a a následujících zákona o Policii ČR), vždy intervenční centrum samo kontaktuje osobu ohroženou násilím.

SOCIÁLNÍ STIPENDIUM

pro studium na VŠ - nárok má student, který pobírá přídavek na dítě ve zvýšené výměře. Stipendium je ve výši min. 2 x přídavek na dítě/měsíc. Sociální stipendium upravuje zákon 111/1998, § 91 odst.3.

DALŠÍ

Dále **pečovatelské služby, poradny pro rodinu a mezilidské vztahy, chráněné bydlení** - pro osoby se sníženou soběstačností,

azylové domy - pro osoby bez přístřeší, ohrožené domácím násilím,

domy na půl cesty - pro odcházející z dětských domovů, výchovných ústavů,

terapeutické komunity - odvykání drog, duševně nemocní,

noclehárny.

Realizátorem tohoto projektu je Asociace občanských poraden (www.obcanskeporadny.cz).

Uvedené informace odpovídají právnímu stavu ke dni 1. 6. 2007. Více informací naleznete na www.pravodoskol.cz.

